

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/M.Y.-00/4 (İlk İnceleme)

Karar Sayısı : 00-26/276-154

Karar Tarihi : 11.7.2000

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M.Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER: Mehmet YANIK, Şebnem KULAKSIZOĞLU, Metin HASSU

C- ŞİKAYET EDEN: Zihni Gemi İşletmeleri ve Ticaret A.Ş.

Rıhtım Cd. Zihni Han Kat:2 No:28-30 80030
Tophane/İstanbul

D- HAKKINDA İLK İNCELEME YAPILANLAR

- Samarco Mineraçao SA (Samarco)
Rua Paraiba 1122 Belo-Horizonte Mg/BREZİLYA
- Mineraçao Da Trindade-Samitri
Av Carandai, 1.115,13 Andar
30310.195 Belo Horizonte Mg/BREZİLYA
- Samarco/Samitri (Türkiye Temsilciliği)
Ayhan ÇETİNER
Vapur Yolu No:1 D-8 81070 Suadiye/İstanbul

E- DOSYA KONUSU: Samarco/Samitri firmasının Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. (ERDEMİR)'nin demir cevheri ve peleti taşınması ihalesinde, hammadde sağlayıcısı olarak sahip olduğu hakim durumu aşırı fiyat indiriminde bulunarak kötüye kullandığı iddiası.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 30.6.1999 tarih, 2067 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 28.6.2000 tarih, D4/1/M.Y.-00/4 sayılı İlk İnceleme Raporu 4.7.2000 tarih, REK.0.08.00.00/29 sayılı Başkanlık önergesi ile 00-26 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Samarco/Samitri firmasının ilgili pazarda hakim durumda olmaması nedeniyle, bu teşebbüs hakkında önaraştırma yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olmadığı düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

Ürün Pazarı: Şikayet konusu çerçevesinde ilgili ürün pazarları,

- ithal edilen demir cevheri ve pelet ile yurtiçinde üretilen (üretim yeri Divriği) yüksek tenörlü demir cevheri ve pelet pazarı,
 - deniz yoluyla kuru dökme yük taşıma hizmetleri pazarı,
- olarak belirlenmiştir.

Coğrafi Pazar: Söz konusu ürün pazarına ilişkin ilgili coğrafi pazarlar,

- Türkiye Cumhuriyeti sınırları,
 - geminin çıktığı ülke limanı ile (Brezilya, K.Amerika, G.Afrika, Avusturalya); Türkiye'de vardığı liman arası denizyolu hattı,
- olarak tespit edilmiştir.

H.2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Samarco firması, Brezilya menşeli bir firmadır. Samarco'nun % 51 hissesine Samitri, diğer % 49 hissesine ise BHP firması sahiptir. Samarco'nun ürettiği yüksek fırınlara yönelik pelet ticareti, Samitri tarafından yapılmakta olup, indirgenmiş pelet ise BHP tarafından pazarlanmaktadır. Bu çerçevede, ticaretin kim tarafından yapıldığı dikkate alınarak firma Samarco/Samitri veya Samarco/BHP isimlerini kullanmaktadır. Türkiye'ye yapılan pelet pazarlaması yüksek fırınlara uygun olarak yapıldığı için Samarco/Samitri ismi kullanılmaktadır.

Erdemir'in 8.4.1999 tarihinde 450.000 metrik ton demir cevheri ve peletin satın alınması ve Türkiye'ye taşınması konusunda açtığı ihaleyi Samarco/Samitri kazanmıştır. İhale konusu 450.000 ton hammaddenin 3 kargo halinde Ereğli limanına nakli için yapılan yan ihaleleri de yine aynı şirket almıştır. Söz konusu ihaleye katılmış olan Türk taşımacılık şirketlerinin hiçbirinin kargo taşıması için Türk bayraklı gemi sağlayamaması neticesinde ilk kargonun satıcı şirket olan Samarco/Samitri tarafından yapılması gerekmiştir. İhaleye katılan Türk taşımacılık şirketlerinin fiziksel kapasitelerinin o tarihli taşıma için müsait olmaması neticesinde herhangi bir itirazla karşılaşılmamıştır.

Erdemir tarafından Samarco/Samitri'den satın alınmasına karar verilen hammaddenin 2. ve 3. kargosunun taşımacılığının da söz konusu firma eliyle yapılması muhtelif şikayetleri beraberinde getirmiştir.

Zihni Gemi İşletmeleri ve Ticaret A.Ş. (Zihni Gemi)'nin şikayet dilekçesinde, Samarco/Samitri'nin taşıma ihalelerine verdiği tekliflerin dünya piyasasında mevcut olan navlun fiyatlarının oldukça altında olduğunu öne sürmüştür. Buna göre, anılan şirket demir cevheri ve pelet hammadde pazarındaki hakim durumunu kötüye kullanarak taşımacılıkta faaliyet gösteren diğer rakipleri zayıflatmak amacıyla navlun ihalelerine de katılmakta ve dünya üzerindeki deniz taşımacılığında oluşan marjinal maliyetlerin çok altında fiyat teklifleri ile taşıma ihalelerini kazanmaktadır. Şikayet dilekçesinde ayrıca, söz konusu şirketin navlun ihalelerini kazanmak için verdiği düşük tekliflerin bedelini, Erdemir firmasının demir cevheri ve pelet ihalelerinde bu hammaddelerin teklif fiyatlarına yansıttığı ve böylece sözkonusu taşıma ihalelerinden Türk denizcilik sektöründeki hiçbir firmanın pay alamamasına neden olduğu, bir başka ifadeyle Türk demir cevheri ve peleti pazarında hakim durumda olan anılan firmanın bu pazarda elde ettiği ekonomik gücü başka bir pazarda maliyetin altında hizmet vererek kötüye kullandığı iddia edilmektedir.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 3. maddesine göre hakim durum; "Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücünü" ifade eder. Bir işletmenin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında hakim durumunu kötüye kullanabilmesi için bu güce sahip olması gerekir.

Bu çerçevede, Samarco/Samitri'nin, Erdemir'in 1999 yılı içerisindeki ihalelerinde sağlayıcı olarak sahip olduğu hakim durumunu, navlun ihalelerinde aşırı fiyat indiriminde bulunarak kötüye kullandığı yönündeki şikayetin Kanun'un 6. maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için, Samarco/Samitri'nin Türkiye demir cevheri ve pelet pazarında hakim durumda olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

Pazar payı, hakim durumun tespitinde en önemli kriterdir. İlgili firmanın pazarda sahip olduğu pay yeterince yüksekse şüpheye gerek kalmadan hakim durum saptaması yapılabilmektedir. Ancak bu şekilde bir tespit yapılamıyorsa diğer kriterler de dikkate alınır.

Bu açıklamalar dikkate alınarak, şikayet dilekçesinde yer alan Samarco/Samitri'nin hammadde pazarındaki hakim durumunu navlun pazarında kötüye kullanması iddiası çerçevesinde, şikayet edilenin hammadde pazarında hakim durumda olup olmadığına ilişkin analiz yapılmıştır.

Samarco/Samitri'nin hakim durum analizinin yapılacağı ilgili ürün pazarının belirlenmesinde ülkemize ithalat yoluyla giren demir cevheri ve pelet pazarının yanısıra Divriği'de üretilen yüksek tenörlü pelet verileri esas alınmıştır. Ancak Türkiye Cumhuriyeti sınırları coğrafi pazarında hakim durum analizi yapmadan önce Erdemir'in alımları içerisinde Samarco/Samitri'nin payı değerlendirilmiştir:

Bu analiz için Samarco/Samitri'nin, Erdemir'e son üç yıl içerisinde yaptığı demir cevheri ve peleti satış miktarları dikkate alındığında, bu teşebbüsün Erdemir'in alımları içerisindeki payı son üç yıl içerisinde sırasıyla % 1.5, % 13 ve %44 olarak gerçekleşmiştir. Samarco/Samitri'nin 1997 ve 1998 yıllarında, C.V.R.D. firmasından daha düşük bir paya sahip olduğu anlaşılmıştır.

Ancak, ilgili ürün pazarı ithal ve yüksek tenörlü yerli demir cevheri ve pelet pazarı olduğundan, Türkiye Cumhuriyeti içerisinde farklı bölgelerden gelen demir cevheri ve peleti talebi (Erdemir, İskenderun Demir ve Çelik A.Ş. (İsdemir), Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Kardemir)) de önem kazanmaktadır ve bu nedenle hakim durumun var olduğu iddia edilen ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak kabul edilmiştir.

Dosya mevcudu bilgilere göre, ülkemizde mevcut entegre demir çelik tesislerinin üretim kapasiteleri toplam 5.840.000 ton olup, tesisler tam kapasite ile çalışmaktadırlar. Bu miktar üretim için yaklaşık 9.700.000 ton demir cevheri gerekirken, buna karşılık ülkemizde üretilen cevher miktarı 5.000.000 ton civarında gerçekleşmektedir. Dolayısıyla entegre demir çelik tesislerinin üretimine bağlı olarak normal koşullarda Türkiye'nin her yıl 4.000.000 tonun üzerinde, demir cevheri ithal etmesi gerekmektedir.

Erdemir 1998 yılında üretmiş olduğu hamçelik için hammadde olarak kullandığı demir cevheri ve peletinin yaklaşık 2.500.000 tonunu yurtdışından, 330.000 tonunu ise yurtiçinden karşılamıştır. Buna göre Erdemir, demir cevheri ihtiyacının yaklaşık %90'ını yurtdışından karşılarken, İsdemir ve Kardemir ihtiyaçlarının tamamına yakını yurtiçinden karşılamaktadır.

Samarco/Samitri, Türkiye pazarına 1998 yılında 300.000 ton, 1999 yılında ise 600.000 ton pelet satışı gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla Türkiye pazarına son iki yıllık ortalama pelet satışı 450.000 ton civarında olmuştur.

Bu durumda, Samarco/Samitri'nin hakim durum analizinin yapıldığı ilgili ürün pazarı olan ithal ve yüksek tenörlü demir cevheri ve pelet pazarındaki payı Divriği'deki 1 milyon tonluk üretim de dikkate alındığında %7.8'dir. Samarco/Samitri'nin son iki yılda sadece demir cevheri ve pelet ithalatı içerisindeki payı ise yaklaşık %9'dur.

Samarco/Samitri'nin Türkiye demir cevheri pazarında %7.8 düzeylerinde az bir pazar payına sahip olması ve en büyük müşterisi olan Erdemir'in alımlarında bile kendisinden yüksek ya da kendi payına yakın paya sahip rakiplerinin bulunması, pazar payı analizi yönünden bakıldığında Samarco/Samitri'nin hakim durumda olmasını mümkün kılmamaktadır.

Demir cevheri piyasasına yeni girişlerin olup olmadığı açısından incelendiğinde ise, mevcut entegre tesislerin demir cevheri alımlarını ihale ile gerçekleştirdikleri, ihalelere bir çok firmanın katıldığı ve böylece Türkiye piyasasında bir giriş engeli yaratılmadığı anlaşılmaktadır.

Yapılan bu değerlendirmeler neticesinde, Samarco/Samitri'nin ithal ve yüksek tenörlü yerli demir cevheri ve peleti piyasasında hakim durumda bulunmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla hammadde pazarındaki hakim durumun taşımacılık piyasasında kötüye kullanıldığı iddiası gerçeği yansıtmamaktadır.

I- SONUÇ

Yukarıdaki tespit ve değerlendirmelerin ışığında; Samarco/Samitri'nin, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.'nin demir cevheri ve peleti taşınması ihalesinde, hammadde sağlayıcısı olarak sahip olduğu hakim durumu aşırı fiyat indiriminde bulunarak kötüye kullandığı iddiasının, söz konusu teşebbüsün hammadde pazarında hakim durumda bulunmaması nedeniyle kabul edilebilir nitelikte bulunmadığına; bu sebeple 4054 Sayılı Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olmadığına, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.